

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

25. oktoober 2017*

Eelotsusetaotlus – Asutamisvabadus – Äriühingu piiriülene ümberkujundamine – Äriühingu põhikirjajärgse asukoha üleviimine teise liikmesriiki tegelikku asukohta muutmata – Äriregistrist kustutamisest keeldumine – Siseriiklikud õigusnormid, mille kohaselt kustutatakse äriühing äriregistrist tingimusel, et äriühing on likvideerimismenetluse tulemusel lõpetatud – Asutamisvabaduse kohaldamisala – Asutamisvabaduse piirang – Võlausaldajate, vähemusosanike ja töötajate huvide kaitse – Kuritarvituste vastane võitlus

Kohtuasjas C-106/16,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 22. oktoobri 2015. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 22. veebruaril 2016, menetluses, mille algatamist taotles

Polbud – Wykonawstwo sp. z o.o., likvideerimisel,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident A. Tizzano, kodade presidendid T. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça, A. Rosas, J. Malenovský ja E. Levits, kohtunikud E. Juhász, A. Borg Barthet, D. Šváby, M. Berger, K. Jürimäe (ettekandja) ja M. Vilaras,

kohtujurist: J. Kokott,

kohtusekretär: ametnik K. Malacek,

arvestades kirjalikku menetlust ja 6. märtsi 2017. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Polbud – Wykonawstwo sp. z o.o., esindaja: *radca prawny* A. Gorzka-Augustynowicz,
- Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,
- Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze ja M. Hellmann,
- Austria valitsus, esindajad: C. Pesendorfer ja B. Trefil,
- Portugali valitsus, esindajad: L. Inez Fernandes, M. Figueiredo ja F. de Figueiroa Quelhas,
- Euroopa Komisjon, esindajad: W. Mölls, L. Malferrari ja J. Hottiaux,

* Kohtumenetluse keel: poola.

olles 4. mai 2017. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab ELTL artiklite 49 ja 54 tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud määruskaebuse raames, mille Polbud – Wykonawstwo sp. z o.o. (edaspidi „Polbud“) esitas määruse peale, millega jäeti rahuldamata tema avaldus Poola äriregistrist kustutamiseks, mille ta oli esitanud pärast tema asukoha üleviimist Luksemburgi.

Poola õigus

Äriseadustik

- 3 15. septembri 2000. aasta äriseadustiku (Kodeks spółek handlowych), mida on muudetud (*Dziennik Ustaw*, edaspidi „Dz. U.“, 2013, nr 1030), artiklis 270 on sätestatud:

„Äriühing lõpetatakse:

[...]

- 2) osanike otsusega äriühingu lõpetamise kohta või äriühingu asukoha üleviimise kohta välismaale, mida tõendab notariaalselt tõestatud protokoll;

[...]“.

- 4 Äriseadustiku artiklis 272 on ette nähtud:

„Äriühingu lõpetamisel toimub selle likvideerimine ja äriühing kustutatakse registrist.“

- 5 Artiklis 288 on ette nähtud:

„§ 1. Kui osanike koosolek on kinnitanud lõppbilansi seisuga, mis vastab päevale enne allesjäänud vara jaotamist osanike vahel pärast võlausaldajate kõigi nõuete rahuldamist või tagamist (vara jaotusplaan), siis esitavad likvideerijad pärast likvideerimismenetluse lõpetamist bilansi tutvumiseks äriühingu asukohas ja esitavad selle äriregistrit pidavale kohtule koos avaldusega äriühingu registrist kustutamiseks.

[...]

§ 3. Lõpetatud äriühingu raamatupidamis- ja muud dokumendid antakse hoiule asutamislepingus või osanike otsuses nimetatud isikule. Kui vastavat isikut ei ole nimetatud, siis määrab äriregistrit pidav kohus dokumentide hoidja.

[...]“.

- 6 Äriseadustiku artiklid 551–568 käsitlevad äriühingu ümberkujundamist. Seadustiku artiklis 562 §-s 1 on sätestatud:

„Äriühingu ümberkujundamiseks on vajalik otsus, milleks isikuühingute ümberkujundamise puhul on osanike otsus ja kapitaliühingute ümberkujundamise puhul osanike koosoleku või aktsionäride üldkoosoleku otsus [...]“.

Rahvusvahelise eraõiguse seadus

- 7 4. veebruari 2011. aasta rahvusvahelise eraõiguse seaduse (Ustawa – Prawo prywatne międzynarodowe) (Dz. U. nr 80, jrk nr 432) artikli 19 §-s 1 on ette nähtud:

„Kui juriidilise isiku asukoht viiakse üle teise riiki, siis on tema suhtes kohaldatav selle riigi õigus. Kui mõlema riigi õigus seda võimaldab, siis säilib juriidilise isiku õigusvõime senise asukoha riigi õiguse järgi. Asukoha üleviimisega Euroopa Majanduspiirkonna piires ei kaasne juriidilise isiku õigusvõime lõppemist.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 8 Polbud on osäühing, mille asukoht on Łąck'is (Poola). Selle äriühingu osanike erakorraline koosolek otsustas Poola äriseadustiku artikli 270 punkti 2 alusel 30. septembri 2011. aasta otsusega viia äriühingu asukoht üle Luksemburgi. Eelotsusetaotluse kohaselt puudub selles otsuses viide Polbudi juhatuse asukoha ja selle äriühingu majandustegevuse tegeliku teostamise koha üleviimisele.
- 9 Selle otsuse alusel esitas Polbud 19. oktoobril 2011 äriregistrit pidavale kohtule likvideerimismenetluse algatamise kohta kande tegemise avalduse. Äriregistrisse tehti 26. oktoobril 2011 likvideerimismenetluse algatamise kohta kanne ja määrati likvideerija.
- 10 Consoil Geotechnik Sàrl'i, mille asukoht on Luksemburgis, osanike koosolek võttis 28. mail 2013 vastu otsuse, millega täideti eelkõige 30. septembri 2011. aasta otsust ja viidi Polbudi asukoht üle Luksemburgi, et allutada see Luksemburgi õigusele, ilma et see oleks kaasa toonud tema õigusvõime lõppemise. 28. mail 2013. aasta otsuse kohaselt jõustus üleviimine sel kuupäeval. Polbudi asukoht viidi seega 28. mail 2013 üle Luksemburgi ja äriühingu ärinimi ei olnud enam „Polbud“, vaid selleks sai „Consoil Geotechnik“.
- 11 Polbud esitas 24. juunil 2013 äriregistrit pidavale kohtule Poola äriregistrist kustutamise avalduse. Avalduse aluseks oli äriühingu asukoha üleviimine Luksemburgi. Kustutamise menetluse läbiviimiseks paluti äriühingul 21. augusti 2013. aasta kandemäärusega esitada esiteks osanike koosoleku otsus, milles nimetatakse lõpetatud äriühingu raamatupidamis- ja muude dokumentide säilitamise eest vastutav isik, teiseks raamatupidamise aruanded ajavahemike kohta 1. jaanuarist 29. septembrini 2011, 30. septembrist 31. detsembrini 2011, 1. jaanuarist 31. detsembrini 2012 ja 1. jaanuarist 28. maini 2013, millele on alla kirjutanud likvideerija ja isik, kellele on tehtud ülesandeks raamatupidamise korraldamine, ning kolmandaks osanike koosoleku otsus vara jaotusplaani kinnitamise kohta.
- 12 Polbud teatas, et tema arvates ei ole nende dokumentide esitamine vajalik, sest äriühingut ei lõpetatud, selle vara ei jaotatud osanike vahel ja kustutamise avalduse esitamise põhjus on äriühingu asukoha üleviimine Luksemburgi, kus äriühing jätkab tegutsemist Luksemburgi õiguse alusel. Neil asjaoludel jättis äriregistrit pidav kohus 19. septembri 2013. aasta kandemäärusega kustutamise avalduse rahuldamata, sest neid dokumente ei esitatud.

- 13 Polbud esitas kandemääruse peale määruskaebuse Sąd Rejonowy w Bydgoszczy'le (Bydgoszczi esimese astme kohus, Poola), kes jättis selle kaebuse rahuldamata. Äriühing esitas selle rahuldamata jätmise määruse peale kaebuse Sąd Okręgowy w Bydgoszczyle (Bydgoszczi apellatsioonikohus, Poola), kes 4. juuni 2014. aasta määrusega jättis samuti määruskaebuse rahuldamata. Seejärel esitas äriühing määruskaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule.
- 14 Selles kohtus väidab Polbud, et asukoha Luksemburgi üleviimise kuupäevast ei ole ta enam äriühing, millele on kohaldatav Poola õigus, ning ta on muutunud äriühinguks, millele on kohaldatav Luksemburgi õigus. Polbudi arvates tuli seega likvideerimismenetlus lõpetada ja tema kohta kanne Poola äriregistrist kustutada. Veel märgib ta, et likvideerimismenetluse kohta Poola õiguses ette nähtud tingimuste järgimine ei olnud vajalik ega võimalik, kuna tema õigusvõime ei ole lõppenud.
- 15 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib esiteks, et likvideerimismenetlus on suunatud äriühingu õigusliku eksisteerimise lõpetamisele ning sellega kaasnevad teatavad kohustused. Käesoleval juhul jätkab äriühing aga eksisteerimist muu liikmesriigi kui Poola Vabariigi õiguse subjektina. Tal tekib seega küsimus, kas see, et äriühingule pannakse analoogseid kohustusi nendega, mida nõutakse äriühingu õigusliku eksisteerimise lõpetamiseks, ei piira põhjendamatult tema asutamisvabadust. Veel on kohtul tekkinud küsimus, kas äriühingu taasasutamine, mis põhines vaid osanike otsusel päritoluliikmesriigis omandatud õigusvõime säilimise kohta, ja selle otsuse alusel äriühingu kandmine vastuvõtva liikmesriigi äriregistrisse on päritoluliikmesriigile siduvad, vaatamata seal pooleliolevale likvideerimismenetlusele.
- 16 Teiseks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kuigi liikmesriigil ei ole põhimõtteliselt lubatud keelduda teises liikmesriigis omandatud õigusvõime tunnustamisest ja kontrollida selle liikmesriigi asutuste võetud meetmete õiguspärasust, kohaldatakse senisest äriregistrist kustutamise suhtes päritoluliikmesriigi õigust, mis peab tagama võlausaldajate, vähemusosanike ja töötajate huvide kaitse likvideerimismenetluse raames. Kohus leiab seega, et äriühingut pidav kohus ei pea selle menetluse jätkamisest loobuma.
- 17 Kolmandaks rõhutab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt on põhimõtteliselt õiguspärane kontrollida, kas äriühing kavatseb vastuvõtva liikmesriigiga luua püsiva majandusliku seose ning viia selleks üle oma asukoha, mida tuleb mõista tegeliku juhtimise ja majandustegevuse kohana. Kahtlus on siiski küsimuses, kas seda kontrollib vastuvõttev liikmesriik või päritoluliikmesriik.
- 18 Neil asjaoludel otsustas Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas ELTL artiklitega 49 ja 54 on vastuolus, kui liikmesriik, kus äriühing (osaühing) on asutatud, kohaldab selliseid siseriikliku õiguse sätteid, mille kohaselt kustutatakse äriühing äriregistrist alles pärast likvideerimismenetluse tulemusel toimuvat äriühingu lõpetamist, kui äriühing taasasutati mõnes muus liikmesriigis osanike otsusega, mis näeb ette asutamislíikmesriigis omandatud õigusvõime säilimise?

Kui sellele küsimusele vastatakse eitavalt:

2. Kas ELTL artikleid 49 ja 54 tuleb tõlgendada nii, et siseriikliku õigusega ette nähtud kohustus viia läbi äriühingu likvideerimismenetlus – see tähendab lõpetada äriühingu tavapärane tegevus, nõuda sisse võlad, täita kohustused ja müüa äriühingu vara, rahuldada või tagada võlausaldajate nõuded, samuti esitada nende toimingute kohta raamatupidamise aruanne ning nimetada raamatupidamis- ja muude dokumentide säilitamise eest vastutav isik –, mis eelneb äriühingu lõppemisele, mis toimub äriregistrist kustutamise kuupäeval, on sobiv, vajalik ja proportsionaalne meede selleks, et tagada kaitset vajav üldhuvi, milleks on asukohta muutva äriühingu võlausaldajate, vähemusosanike ning töötajate huvide eest seismine?

3. Kas ELTL artikleid 49 ja 54 tuleb tõlgendada nii, et tegemist on asutamisvabaduse piiramisega, kui äriühing viib teise liikmesriigi äriühinguks ümberkujundamise eesmärgil oma põhikirjajärgse asukoha üle teise liikmesriiki, aga ei muuda ettevõtte peamist asukohta, mis jääb endiselt asutamisliikmesriiki?”

Menetluse suulise osa uuendamise taotlus

- 19 Euroopa Kohtu kantseleile 28. juunil 2017 esitatud dokumendis palus Polbud Euroopa Kohtu kodukorra artikli 83 alusel uuendada määrusega menetluse suuline osa.
- 20 Oma taotluse põhjendamiseks väidab Polbud sisuliselt esiteks, et vastupidi eelotsusetaotlusest nähtuval oli tal kavatsus Luksemburgi üle viia nii põhikirjajärgne asukoht kui ka tegelik asukoht, millest annab tunnistust 28. mai 2013. aasta otsus. Teiseks märgib Polbud, et kuigi kohtujuristi ettepanekus on mainitud kohtuistungil Polbudi tehtud reservatsioone, on selles siiski tuginetud eelotsusetaotluses sisalduvale faktiliste asjaolude väärale tuvastusele. Sellest tulenevalt peab Polbud vajalikuks menetluse suulise osa uuendamist, et ta saaks tuua selgust põhikohtuasja faktilistesse asjaoludesse.
- 21 Euroopa Kohus võib kodukorra artikli 83 kohaselt igal ajal, olles kohtujuristi ära kuulanud, uuendada määrusega menetluse suulise osa, eelkõige kui ta leiab, et tal ei ole piisavalt teavet või kui pool on pärast suulise osa lõpetamist esitanud uue asjaolu, millel on otsustav tähtsus Euroopa Kohtu lahendile, või kui asja lahendamisel tuleks tugineda argumendile, mille üle pooled või Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikud ei ole vaieldud.
- 22 Käesolevas asjas ei ole aga tegemist sellise olukorraga. Nimelt andis Polbud kohtuistungil vaidluse faktilisele raamistikule oma hinnangu. Eelkõige oli tal võimalus väljendada oma seisukohta põhikohtuasja vaidluse asjaolude esitluse suhtes, nagu see on toodud eelotsusetaotluses, ning täpsustada, et tema kavatsus oli Luksemburgi üle viia nii oma põhikirjajärgne asukoht kui ka tegelik asukoht. Seetõttu on Euroopa Kohus seisukohal, olles kohtujuristi ära kuulanud, et tal on otsuse tegemiseks olemas kogu vajalik teave.
- 23 Mis puudutab lisaks kohtujuristi ettepaneku suhtes tehtud kriitikat, siis tuleb esiteks märkida, et Euroopa Liidu Kohtu põhikirjas ja kodukorras ei ole pooltele ette nähtud võimalust esitada kohtujuristi ettepanekule vastuseks seisukohti (kohtuotsus, 4.9.2014, Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 24 Teiseks on ELTL artikli 252 teise lõigu kohaselt kohtujuristi ülesanne teha avalikul kohtuistungil täiesti erapooletult ja sõltumatult põhjendatud ettepanekuid kohtuasjades, mis Euroopa Kohtu põhikirja kohaselt nõuavad tema osalust. Kohtujuristi ettepanek ega selle aluseks olevad põhjendused ei ole Euroopa Kohtu jaoks siduvad. Seetõttu ei ole see, et pool ei nõustu kohtujuristi ettepanekuga – olenemata sellest, milliseid küsimusi selles ettepanekus on analüüsitud –, iseenesest põhjus, mis annaks alust suulise menetluse uuendamiseks (kohtuotsus, 4.9.2014, Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 25 Eeltoodud kaalutlusi arvestades leiab Euroopa Kohus, et puudub vajadus menetluse suulise osa uuendamiseks.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Sissejuhatavad märkused

- 26 Sissejuhatuseks tuleb märkida, et eelotsuse küsimused rajanevad eeldusel, millele Polbud vastu vaidleb ja mille kohaselt ei olnud Polbudil kavatsust viia Luksemburgi üle oma tegelik asukoht.

- 27 Sellega seoses tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt näeb ELTL artikkel 267 ette otsese koostöö Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute vahel. Selles menetluses, mis põhineb liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu ülesannete selgel eristamisel, on igasugune faktiliste asjaolude hindamine liikmesriigi kohtu pädevuses, kellel tuleb konkreetse kohtuasja eripärasid arvestades hinnata nii eelotsuse vajalikkust asjas otsuse langetamiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust, samas kui Euroopa Kohus on pädev otsustama üksnes liidu õigusnormide tõlgenduse või kehtivuse üle, lähtudes talle liikmesriigi kohtu poolt esitatud asjaoludest (vt eelkõige kohtuotsus, 16.6.2015, Gauweiler jt, C-62/14, EU:C:2015:400, punkt 15).
- 28 Seetõttu tuleb vastata küsimustele, mis on esitatud selle eelduse alusel, mille põhjendatust peab siiski kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.

Kolmas küsimus

- 29 Kolmandas küsimuses, mida tuleb analüüsida esimesena, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas ELTL artikleid 49 ja 54 tuleb tõlgendada nii, et asutamisvabadus on kohaldatav liikmesriigi õiguse alusel asutatud äriühingu põhikirjajärgse asukoha üleviimisele teise liikmesriigi territooriumile, et kujundada see ümber äriühinguks, mille suhtes on kohaldatav selle teise liikmesriigi õigus, ilma et muudetaks äriühingu tegelikku asukohta.
- 30 Poola ja Austria valitsus väidavad, et ELTL artiklid 49 ja 54 ei ole kohaldatavad sellisele äriühingu üleviimisele nagu põhikohtuasjas. Austria valitsuse arvates ei saa asutamisvabadusele tugineda, kui asukoha üleviimise põhjuseks ei ole vastuvõtvast liikmesriigis püsiva kohaloleku kaudu tegeliku majandustegevuse teostamine. Poola valitsus viitab eelkõige 27. septembri 1988. aasta kohtuotsusele Daily Mail and General Trust (81/87, EU:C:1988:456) ning 16. detsembri 2008. aasta kohtuotsusele Cartesio (C-210/06, EU:C:2008:723), et põhjendada oma järeldust, mille kohaselt ei kuulu selline äriühingu üleviimine nagu põhikohtuasjas ELTL artiklite 49 ja 54 kohaldamisalasse.
- 31 Sellise seisukohaga ei saa nõustuda.
- 32 Nimelt tuleb märkida, et ELTL artikkel 49 koosmõjus artikliga 54 annab asutamisvabaduse äriühingutele, mis on asutatud vastavalt liikmesriigi õigusele ja millel on Euroopa Liidu piires registrijärgne asukoht, juhatuse asukoht või peamine tegevuskoht. Järelikult võib põhimõtteliselt sellele vabadusele tugineda selline äriühing nagu Polbud, mis on asutatud vastavalt liikmesriigi õigusnormidele, antud juhul Poola õigusnormidele.
- 33 Vastavalt ELTL artikli 49 teisele lõigule koosmõjus ELTL artikliga 54 hõlmab asutamisvabadus viimati mainitud artiklis nimetatud äriühingute puhul eelkõige õigust asutada ja juhtida neid äriühinguid neil tingimustel, mida oma äriühingute jaoks sätestab selle liikmesriigi õigus, kus niisugune asutamine toimub. See hõlmab liikmesriigi õiguse alusel asutatud äriühingu õigust kujundada end ümber äriühinguks, mille suhtes on kohaldatav teise liikmesriigi õigus (vt selle kohta kohtuotsus, 27.9.1988, Daily Mail and General Trust, 81/87, EU:C:1988:456, punkt 17), tingimusel et on täidetud teise liikmesriigi õigusnormides määratletud tingimused ja eelkõige kriteerium, mille viimane on kehtestanud äriühingu sidumiseks oma siseriikliku õiguskorraga.
- 34 Sellega seoses on oluline meenutada, et kuna liidu õigust ei ole ühtlustatud, on selle seose määratlemine, mille alusel määratakse kindlaks äriühingule kohaldatav siseriiklik õigus, vastavalt ELTL artiklile 54 iga liikmesriigi pädevuses, kusjuures selles artiklis käsitletakse sellise seose loomise alusena võrdselt põhikirjajärgset asukohta, juhatuse asukohta ja peamist tegevuskohta (vt selle kohta kohtuotsus, 27.9.1988, Daily Mail and General Trust, 81/87, EU:C:1988:456, punktid 19–21).

- 35 Sellest tuleneb käesolevas asjas, et asutamisvabadus annab Poola õiguse alusel asutatud äriühingule Polbud õiguse end ümber kujundada Luksemburgi õiguse alusel asutatud äriühinguks, tingimusel et täidetud on Luksemburgi õigusnormides määratletud asutamistingimused ja eelkõige kriteerium, mille Luksemburg on kehtestanud äriühingu sidumiseks oma siseriikliku õiguskorraga.
- 36 Poola ja Austria valitsuse esitatud argumendid ei sea seda järeldust kahtluse alla.
- 37 Esiteks ei saa nõustuda Austria valitsuse argumendiga, mis puudutab seda, et Polbudil puudub vastuvõtvast liikmesriigis tegelik majandustegevus.
- 38 Nimelt on Euroopa Kohus leidnud, et asutamisvabaduse kohaldamisalasse kuulub olukord, kus põhikirjajärgse asukoha liikmesriigi õigusnormide alusel asutatud äriühing soovib asutada filiaali teises liikmesriigis, isegi kui esimeses liikmesriigis asutati äriühing üksnes selleks, et asuda põhiosas või isegi kogu majandustegevuse ulatuses tegutsema teises liikmesriigis (vt selle kohta kohtuotsus, 9.3.1999, Centros, C-212/97, EU:C:1999:126, punkt 17). Samuti kuulub asutamisvabaduse kohaldamisalasse olukord, kus liikmesriigi õigusnormide alusel asutatud äriühing soovib end ümber kujundada teise liikmesriigi õigusele alluvaks äriühinguks, pidades kinni kriteeriumist, mille teine liikmesriik on kehtestanud äriühingu sidumiseks oma siseriikliku õiguskorraga, isegi kui äriühing viib põhiosas või isegi kogu majandustegevuse läbi esimeses liikmesriigis.
- 39 Veel on oluline meenutada, et ELTL artiklite 49 ja 54 kohaldatavuse küsimus erineb küsimusest, kas liikmesriigil on õigus võtta meetmeid, mille eesmärk on takistada, et mõned tema kodanikud püüavad aluslepinguga loodud võimalusi kuritarvitades vältida oma liikmesriigi õigusaktide kohaldamist nende suhtes, kusjuures väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võib liikmesriik võtta selliseid meetmeid (vt selle kohta kohtuotsused, 9.3.1999, Centros, C-212/97, EU:C:1999:126, punktid 18 ja 24, ning 30.9.2003, Inspire Art, C-167/01, EU:C:2003:512, punkt 98).
- 40 Siiski tuleb märkida, et nagu Euroopa Kohus on juba leidnud, ei kujuta endast iseenesest kuritarvitust see, et äriühingu põhikirjajärgne või tegelik asukoht asutatakse kooskõlas liikmesriigi õigusnormidega selleks, et selle suhtes kohaldataks soodsamaid õigusnorme (kohtuotsused, 9.3.1999, Centros, C-212/97, EU:C:1999:126, punkt 27, ja 30.9.2003, Inspire Art, C-167/01, EU:C:2003:512, punkt 96).
- 41 Sellest järeldub, et põhikohtusjas ei saa asjaolu, et Luksemburgi otsustati üle viia vaid Polbudi põhikirjajärgne asukoht, ilma et üle oleks viidud äriühingu tegelik asukoht, iseenesest viia olukorrani, kus selline üleviimine ei kuulu ELTL artiklite 49 ja 54 kohaldamisalasse.
- 42 Teiseks, mis puudutab 27. septembri 1988. aasta kohtuotsust Daily Mail and General Trust (81/87, EU:C:1988:456) ja 16. detsembri 2008. aasta kohtuotsust Cartesio (C-210/06, EU:C:2008:723), siis ei nähtu nendest vastupidi Poola valitsuse väidetule, et asutamisvabaduse teostamiseks peab äriühingu põhikirjajärgse asukoha üleviimisega tingimata kaasnema tegeliku asukoha üleviimine.
- 43 Seevastu tuleneb nendest kohtuotsustest ja 12. juuli 2012. aasta kohtuotsusest VALE (C-378/10, EU:C:2012:440), et kehtiva liidu õiguse kohaselt on igal liikmesriigil õigus määratleda seos, mida nõutakse äriühingult selleks, et teda saaks lugeda asutatuks selle liikmesriigi siseriiklike õigusnormide alusel. Juhul kui mõne liikmesriigi õigusele alluv äriühing kujundab end ümber teise liikmesriigi õigusele alluvaks äriühinguks, täites selle liikmesriigi õiguskorras eksisteerimiseks õigusnormides kehtestatud tingimused, ei saa selle õigusega kasutamisega, mis kaugeltki ei anna päritoluliikmesriigi nendele õigusaktidele, mis reguleerivad äriühingute asutamist ja lõpetamist, asutamisvabadust käsitlevate eeskirjade suhtes mis tahes immuniteeti, põhjendada seda, et see liikmesriik eelkõige seeläbi, et ta kehtestab sellisele piiriülesele ümberkujundamisele piiravaid tingimusi kui need, mis reguleerivad äriühingu ümberkujundamist nimetatud liikmesriigis, takistab või kahandab asjassepuutuva äriühingu huvi sellist piiriülest ümberkujundamist teha (vt selle kohta kohtuotsused,

27.9.1988, Daily Mail and General Trust, 81/87, EU:C:1988:456, punktid 19–21; 16.12.2008, Cartesio, C-210/06, EU:C:2008:723, punktid 109–112, ning 12.7.2012, VALE, C-378/10, EU:C:2012:440, punkt 32).

- 44 Eeltoodut arvestades tuleb kolmandale küsimusele vastata, et ELTL artikleid 49 ja 54 tuleb tõlgendada nii, et asutamisvabadus on kohaldatav liikmesriigi õiguse alusel asutatud äriühingu põhikirjajärgse asukoha üleviimisele teise liikmesriigi territooriumile, et kujundada see kooskõlas teise liikmesriigi õigusnormides kehtestatud tingimustega ümber äriühinguks, millele on kohaldatav viimase liikmesriigi õigus, ilma et muudetaks äriühingu tegelikku asukohta.

Esimene ja teine küsimus

- 45 Esimeses ja teises küsimuses, mida tuleb analüüsida koos, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas ELTL artikleid 49 ja 54 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt saab liikmesriigi õiguse alusel asutatud äriühingu põhikirjajärgse asukoha teise liikmesriigi territooriumile üle viia, et kujundada see kooskõlas teise liikmesriigi õigusnormides kehtestatud tingimustega ümber äriühinguks, millele on kohaldatav viimase liikmesriigi õigus, tingimusel, et esimene äriühing likvideeritakse.

Asutamisvabaduse piirangu olemasolu

- 46 ELTL artikkel 49 näeb ette asutamisvabaduse piirangute kaotamise. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb asutamisvabaduse piiranguks pidada kõiki meetmeid, mis keelavad või takistavad selle vabaduse kasutamist või muudavad selle vähem atraktiivseks (kohtuotsus, 29.11.2011, National Grid Indus, C-371/10, EU:C:2011:785, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 47 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotlusest, et Poola õiguse alusel asutatud äriühingu asukoha üleviimine muusse liikmesriiki kui Poola Vabariik ei too endaga rahvusvahelise eraõiguse seaduse artikli 19 § 1 kohaselt kaasa õigusvõime lõppemist. Nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 46, tunnustab Poola õigus antud juhul seega, et Polbudi õigusvõime saab põhimõtteliselt Consoil Geotechnikis säilida.
- 48 Äriseadustiku artikli 270 punkti 2 ning selle seadustiku artikli 272 kohaselt toob äriseadustiku artikli 562 § 1 alusel vastu võetud osanike otsus äriühingu asukoha üleviimise kohta muusse liikmesriiki kui Poola Vabariik aga kaasa äriühingu lõpetamise likvideerimismenetluse tulemusel. Lisaks ilmneb sama seadustiku artikli 288 §-st 1, et kui likvideerimist ei toimu, siis ei saa äriühingut, kes soovib oma asukoha viia üle muusse liikmesriiki kui Poola Vabariik, äriregistrist kustutada.
- 49 Seega, kuigi põhimõtteliselt saab ta oma põhikirjajärgse asukoha üle viia muusse liikmesriiki kui Poola Vabariik, ilma et tema õigusvõime lõpeks, on sellisel Poola õiguse alusel asutatud äriühingul nagu Polbud, kes soovib niisuguse üleviimise teostada, võimalik saavutada Poola äriregistrist kustutamine ainult tingimusel, et ta on likvideeritud.
- 50 Sellega seoses tuleb täpsustada, et eelotsusetaotluse kohaselt hõlmavad likvideerimistoimingud seda, et lõpetatakse äriühingu tavapärase tegevus, nõutakse sisse äriühingu võlad, täidetakse kohustused ja müüakse äriühingu vara, rahuldatakse või tagatakse võlausaldajate nõuded, koostatakse nende toimingute kohta raamatupidamise aruanne ning nimetatakse likvideerimisel äriühingu raamatupidamis- ja muude dokumentide säilitamise eest vastutav isik.

- 51 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et põhikohtuasjas vaidluse all olevad siseriiklikud õigusnormid, mis nõuavad äriühingu likvideerimist, häirivad või lausa takistavad äriühingu piiriülest ümberkujundamist. Seega kujutab see endast asutamisvabaduse piirangut (vt selle kohta kohtuotsus, 16.12.2008, Cartesio, C-210/06, EU:C:2008:723, punktid 112 ja 113).

Asutamisvabaduse piirangu põhjendatus

- 52 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tuleneb, et asutamisvabaduse niisugune piirang on lubatud üksnes siis, kui seda õigustab ülekaalukas üldine huvi. Lisaks peab see olema kõnealuse eesmärgi saavutamiseks sobiv ega tohi minna kaugemale, kui on eesmärgi saavutamiseks vajalik (kohtuotsus, 29.11.2011, National Grid Indus, C-371/10, EU:C:2011:785, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 53 Esiteks on eelotsusetaotluse esitanud kohus seisukohal, et käesolevas asjas on asutamisvabaduse piirang põhjendatud üleviidud äriühingu võlausaldajate, vähemusosanike ja töötajate huvide kaitse eesmärgiga.
- 54 Sellega seoses tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu poolt tunnustatud ülekaaluka üldise huviga seotud põhjuste hulgas on võlausaldajate ja vähemusosanike huvide kaitse (vt selle kohta kohtuotsus, 13.12.2005, SEVIC Systems, C-411/03, EU:C:2005:762, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika). Sama kehtib ka töötajate kaitse kohta (vt selle kohta kohtuotsus, 21.12.2016, AGET Iraklis, C-201/15, EU:C:2016:972, punkt 73 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 55 Seega ei ole ELTL artiklitega 49 ja 54 põhimõtteliselt vastuolus liikmesriigi meetmed, mille eesmärk on tagada, et sellise äriühingu võlausaldajate, vähemusosanike ja töötajate huve, mis on asutatud vastavalt liikmesriigi õigusele ja mis jätkab tegevust riigi territooriumil, mõjutataks põhjendamatult selle äriühingu põhikirjajärgse asukoha üleviimisega ja selle ümberkujundamisega äriühinguks, millele on kohaldatav teise liikmesriigi õigus.
- 56 Siiski tuleb käesoleva kohtuotsuse punktis 52 viidatud väljakujunenud kohtupraktika kohaselt veel kontrollida, kas põhikohtuasjas vaidluse all olev piirang on võlausaldajate, vähemusosanike ja töötajate huvide kaitse eesmärgi saavutamise tagamiseks sobiv ega lähe kaugemale sellest, mis on selle eesmärgi saavutamiseks vajalik.
- 57 Antud juhul on Poola õigusnormides kehtestatud kohustus likvideerida äriühing, kes soovib oma põhikirjajärgse asukoha viia üle muusse liikmesriiki kui Poola Vabariik.
- 58 Olgu märgitud, et nendes õigusnormides on likvideerimiskohustus ette nähtud üldisena, ilma et oleks arvesse võetud võlausaldajate, vähemusosanike ja töötajate huvide kahjustamise tegelikku ohtu ja ilma et oleks võimalik valida vähem piiravaid meetmeid, mis võimaldavad neid huve kaitsta. Mis puudutab eelkõige võlausaldajate huve, siis nagu märkis Euroopa Komisjon, võimaldaks pangagarantiide või muude samaväärsete garantiide andmine neid huve piisavalt kaitsta.
- 59 Järelikult läheb põhikohtuasjas vaidluse all olevate õigusnormidega kehtestatud likvideerimiskohustus kaugemale sellest, mis on vajalik käesoleva kohtuotsuse punktis 56 mainitud huvide kaitse eesmärgi saavutamiseks.
- 60 Teiseks viitab Poola valitsus põhikohtuasjas vaidluse all olevate siseriiklike õigusnormide põhjendamiseks kuritarvituste vastu võitlemise eesmärgile.
- 61 Sellega seonduvalt võivad liikmesriigid võtta kõik meetmed, et pettusi ennetada või nende eest karistada (kohtuotsus, 9.3.1999, Centros, C-212/97, EU:C:1999:126, punkt 38).

- 62 Kuid käesoleva kohtuotsuse punktis 40 viidatud kohtupraktikast nähtub, et iseenesest ei kujuta endast kuritarvitust asjaolu, et äriühingu põhikirjajärgne või tegelik asukoht luuakse kooskõlas liikmesriigi õigusnormidega selleks, et selle suhtes kohaldataks soodsamaid õigusnorme.
- 63 Lisaks ei saa ainuüksi asjaolu, et äriühing viib oma asukoha ühest liikmesriigist teise, anda alust üldisele eeldusele, et tegemist on pettusega, ega põhjendada meedet, mis riivab aluslepinguga tagatud põhivabaduse teostamist (vt analoogia alusel kohtuotsus, 29.11.2011, National Grid Indus, C-371/10, EU:C:2011:785, punkt 84).
- 64 Kuna likvideerimismenetluse läbiviimise üldine kohustus tähendab seda, et luuakse üldine eeldus, et esineb kuritarvitus, siis tuleb asuda seisukohale, et sellised õigusnormid, nagu on vaidluse all põhikohtuasjas, mis sellise kohustuse ette näevad, on ebaproportsionaalsed.
- 65 Eeltoodut arvestades tuleb esimesele ja teisele küsimusele vastata, et ELTL artikleid 49 ja 54 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt saab liikmesriigi õiguse alusel asutatud äriühingu põhikirjajärgse asukoha teise liikmesriigi territooriumile üle viia, et kujundada see kooskõlas teise liikmesriigi õigusnormides kehtestatud tingimustega ümber äriühinguks, millele on kohaldatav viimase liikmesriigi õigus, tingimusel, et esimene äriühing likvideeritakse.

Kohtukulud

- 66 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamiseks seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

- 1. ELTL artikleid 49 ja 54 tuleb tõlgendada nii, et asutamisvabadus on kohaldatav liikmesriigi õiguse alusel asutatud äriühingu põhikirjajärgse asukoha üleviimisele teise liikmesriigi territooriumile, et kujundada see kooskõlas teise liikmesriigi õigusnormides kehtestatud tingimustega ümber äriühinguks, millele on kohaldatav viimase liikmesriigi õigus, ilma et muudetaks äriühingu tegelikku asukohta.**
- 2. ELTL artikleid 49 ja 54 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt saab liikmesriigi õiguse alusel asutatud äriühingu põhikirjajärgse asukoha teise liikmesriigi territooriumile üle viia, et kujundada see kooskõlas teise liikmesriigi õigusnormides kehtestatud tingimustega ümber äriühinguks, millele on kohaldatav viimase liikmesriigi õigus, tingimusel, et esimene äriühing likvideeritakse.**

Allkirjad